

K problematice stanovení provenience středověkých mešních knih *Jiří Kozina*

Šíření křesťanství v Západní Evropě a s ním spojené zakládání diecézí a klášterů vedlo ve středověku k dynamickému vývoji liturgie. V rámci jednotné struktury mešního officia a liturgického roku se jednotlivé diecéze, řeholní a klášterní instituce vzájemně odlišovaly některými svátky sanktorálu, formuláři, případně složením jejich zpěvů, orací a lekcí, ale také ritem. Po tridentské liturgické reformě byla většina středověkých mešních knih odložena a nahrazena novými. To je jeden z hlavních důvodů, proč u mnohých středověkých rukopisů není znám původ. Postižení provenience středověkých mešních pramenů je třeba založit na vzájemných komparacích jednotlivých rukopisů, předtridentských tisků apod., které musí vycházet z obsahu celé knihy. Zde je zapotřebí postihnout rozdíly, které se projevují v temporálu zejména u zpěvů alleluia a procesních antifon a u propria svátku Nanebevstoupení Páně, jeho vigilie a neděle během oktávy, u sanktorálu pak mezi některými svátky (včetně komemorací), formuláři a jejich složením. Důležitou úlohu v každé diecézi hrají officia a orace k zemským patronům. U votivních mší se markantní rozdíly vyskytují u formulářů pro jednotlivé dny týdne. Také skladba zpěvů propria pro jednotlivé skupiny světců v *commune sanctorum* vykazuje značné rozdíly. Pozornost je zapotřebí dále věnovat kalendáři rukopisu, který je vždy nutno srovnávat se svátky sanktorálu a zejména rituálním předpisům, zaznamenaným v rubrikách.

Stanovení původu středověkých mešních rukopisů bez náročných vzájemných komparací a bez postižení a odlišení rozdílů mezi jednotlivými církevními komunitami vede k pochybným výsledkům.

A la problématique de la détermination de la provenance des livres de messe médiévaux *Jiří Kozina*

L'évangélisation de l'Europe occidentale et des fondations des diocèses et des cloîtres y liées menèrent au développement dynamique de la liturgie au moyen âge. En cadre de la structure homogène de l'office de messe et de l'année liturgique, les diocèses et institutions religieuses et monastiques individuels se distinguèrent les uns des autres par quelques fêtes du propre des saints et formulaires, éventuellement par les compositions de leurs chants, oraisons et leçons, mais aussi par le rite. La plupart des livres de messe médiévaux furent abandonnés et remplacés par des nouveaux après la réforme de la liturgie acceptée au Concile de Trente. C'est pourquoi l'origine de beaucoup de manuscrits médiévaux n'est pas connue. Il faut établir la connaissance de la provenance des sources de messe médiévales sur les comparaisons des manuscrits et des livres imprimés avant le Concile de Trente, etc., lesquelles doivent partir du contenu du livre entier. Il faut connaître des différences, lesquelles se manifestent, quant au propre du temps, surtout dans les chants des alléluias et antiennes de procession et dans le propre de la Fête de l'Ascension du Christ, sa vigile et dimanche au cours de l'octave, quant au propre des saints parmi quelques fêtes (des commémorations y compris), formulaires et leur composition. Ce sont les offices et oraisons aux patrons du pays qui jouent le rôle important dans chaque diocèse. Quant aux messes votives, les différences marquantes figurent aux formulaires des jours de la semaine. Même la composition des chants du propre relatifs aux groupes de saints dans le commun des saints apporte des différences considérables. Il faut concentrer l'attention aussi sur le calendrier du manuscrit, lequel il faut toujours confronter avec les fêtes du propre des saints, et surtout sur les préceptes du rite, enregistrés dans les rubriques.

La détermination de l'origine des manuscrits de messe médiévaux sans comparaisons exigeantes et sans connaissance et distinction des différences parmi les communautés ecclésiastiques individuelles donne des résultats douteux.